

ВОЄННІ ЩОДЕННИКИ

**ЄВГЕН ДЕЙДЕЙ,
МАКСИМ СТАТІВКО**

МОЇ НОВІ ГЕРОЇ

Харків
«ФОЛІО»
2021

ПЕРЕДМОВА

Тьмянний світанок приходив у верхів'я річки Кам'янки, притоки Кривого Торця, що за 13 кілометрів від міста Донецька Донецької області єдиної неподільної держави Україна. Було по-осінньому свіжо та зимно.

Валера Шульц не спав, а готував сніданок і мовчав про щось своє. Доки одні мешканці цього місця постійної дислокації, а простіше кажучи, казарми, були в наряді, а інші спали на вузьких ліжках, Валера Шульц не спав. Можливо, він ще не спав, або вже не спав. Може, він взагалі ніколи не спить — хто його знає, як у них, у просвітлених, це влаштовано.

Зі стелі приміщення, що було колись шкільним класом, світили лампи, а з них спіралями звисали липкі мухоловки. Наставав черговий звичайний нічим не примітний день, і саме це й було найстрашніше в ньому. Ці казарми, лавки, автомати, притулені до спинок ліжок не були чимось особливим. Тут це так буденно. Звично. Нормально.

Цілком нормально над містом Авдіївка пливли суворі донбаські хмари. На ліжках, розставлених рядами в декількох метрах одне від одного, не

роздягаючись та не вкриваючись, спали чоловіки, а на кухні, не чекаючи остаточного настання ранку, готував сніданок Валера Шульц.

Ось так насправді й виглядають герої. Вони зовсім не схожі на тих, кого ми уявляємо собі, почувши та промовивши це слово. Вони не такі, як у кіно. Не так говорять, по-іншому виглядають та абсолютно інакше пахнуть. Уявити собі, що саме ці люди і є справжніми героями, які зберігають спокій, життя та безпеку абсолютно незнайомих їм людей — сильне переживання. Комікси нас до такого не готували. Однак це дійсно так. І героїзм тут не в тому, аби жертвувати собою заради інших. Не в тому, аби щось терпіти та зазнавати втрат. Це взагалі не героїзм, що найбільш приголомшує. Це робота. Не найкомфортніша, та й мабуть, не найцікавіша. Але без неї не можна, і хтось обов'язково повинен її робити. Інакше ніяк.

Особливо тут, у краї, що знаходиться так близько до страшного вогнища гнійного запалення нашої країни. Чи розуміють вони, що саме їхня робота тут запобігає розповсюдженню ураження та гангрени далі? Чи ця думка змушує їх прокидатися вранці та йти коридором, аби дізнатися, що там приготував сьогодні Валера Шульц? Чи щось інше надихає їх на цей щоденний маленький подвиг? Можливо, вони взагалі не замислюються про це. А просто виконують свою роботу сьогодні. Завтра. День у день. Рік у рік.

Як до них ставляться? По-різному. Як їх сприймають? Неоднозначно. Яка їхня історична роль? Покаже час. Але їхні історії тчуться вже зараз. Що, коли вони розкажуть свої історії? Можливо, ми дізнаємося щось про них та раптово зрозуміємо щось кожен про себе? Не вихваляючи та не лаючи, просто уявимо собі, як це. Побудемо в цьому недовго.

Чи зможемо ми повернутися у власні життя колишніми? Такими, якими ми були до того? Чи зможе після всіх цих історій повернутися наша країна? Її пограбовані та отруєні, подерті та угроблені території? Як ми будемо повертатися в колишнє життя? Як будемо будувати нове?

Та чи є для цього інший спосіб, окрім щирості та турботи? Ось, тієї самої, яку проявляють ці люди. Чоловіки та жінки. Ці поліцейські. Останній місток між непроглядним пеклом та здоровим глуздом, який, можливо, лише й пов'язує людей «тут» з надією на завтра. З вірою в нормальне життя.

Ми хочемо розповісти про людей, які роблять рутинну роботу. Ми хочемо розкрити внутрішню суть структури поліції, що складається з людей. Саме люди, їхнє бачення світу, долі та історії — це справжнє обличчя поліції. Яке воно — ось ключове питання. Поліція повинна виконувати свою роботу незалежно від того, чи летять міни та чи звучать постріли. Робота поліції — це вже героїзм, оскільки роботу цю потрібно робити, незважаючи ні на що. Робити

звичайну роботу навіть у найстрашніших і небезпечних умовах теж необхідно. Та ті, хто її робить, і є істинними сучасними героями.

Функція поліції поблизу лінії розмежування — це далеко не лише збереження закону та порядку, патрулювання та реагування на виклики. Це щось набагато більше. Це символ того, що все буде добре та спокійно. Стабільно. Небезнадійно.

Та бути таким символом — це дійсно важка робота.

ВІКТОР НЕЧИТАЙЛО

- Ти хто такий?
- Вітя.
- Прізвище?
- Нечитайло.
- Тут нема, — він поглянув у свої папірці. — Ти від кого?
- Що значить, від кого? Від себе.
- Гаразд. А що ти вмієш робити? У футбол грати вмієш?
- Звичайно. Але взагалі, я гандболіст.
- Ну, гандболу в нас немає, але є футбольна команда.

Воронов, начальник бойової та фізичної підготовки Донецького інституту внутрішніх справ, дуже здивувався. Це й зрозуміло. Я був простим хлопцем у шортах та кедах, а стометрівку на вступному іспиті пробіг з результатом олімпійського майстра. Взагалі-то я повинен був вступати до інституту фізкультури та спорту, був майстром спорту з гандболу, але забрав документи та пішов до інституту внутрішніх справ.

Я навчався на слідчо-експертному кримінальному факультеті. Навчився, закінчив і думав, що піду в експерти. Але не склалося. Пішов в інспекцію з особового складу. Тоді мало не кожен день міліціанти гинули в ДТП, оскільки сідали за кермо п'яними. Тепер такого немає, даються взнаки результати реформи та створення патрульної поліції.

Так ось, тодішній міністр ухвалив рішення створити на базі інспекції з особового складу підрозділи з контролю за дотриманням транспортної дисципліни працівниками ОВС України. Вони контролювали би дисципліну, зокрема транспортну.

Ну, і почали ми п'яних начальників райвідділів оформляти...

У 2014 році я був начальником Управління кадрового забезпечення главку Донецької області. Коли починались усі ці події, у нас було три «камази» особистих справ співробітників, і не можна було, аби вони потрапили не в ті руки.

Ми їх сховали. Сепаратисти активно на них полювали, виламали усі двері у квартирах моїх близьких. Мені телефонував Олексій Дикий та вимагав віддати справи: «інакше ми й надалі будемо йти по твоїм родичам», але ми все одно їм нічого не сказали. Хоча справи пів року пролежали прямо в них під носом. На жаль, за збігом обставин ці справи все ж таки знайшли, але це було вже значно пізніше.

Першого червня 2014 року бойовики захопили главк. У Донецьку це квадратна будівля, вікна якої були зашиті бронесталлю. Це ефективна міра для недовгої оборони, але ніхто не очікував, що протистояти доведеться регулярним підрозділам ГРУ. Ми тримали кругову оборону та вже очікували Стрелкова та Безлера, які прийшли зі Слов'янська.

Вони пішли одразу до нас та хвилин 40 не могли прорватися. Тоді загинув співробітник «Сокола», двоє були поранені. Співвідношення сил було нерівним. У них було важке озброєння, БТР. Вони вирвали броньовані ворота, зайшли й захопили будівлю.

Але ось те, що главк одразу здався та підняв прапор Росії — це брехня. Такого не було. А була оборона. Всередині знаходився генерал Пожидаєв, який командував та усе контролював.

У підсумку нас захопили. Усіх вивели до внутрішнього двору та влаштували імітацію розстрілу.

Що таке імітація розстрілу?

Приходять, кажуть: «Ну, розповідайте секрети, які знаєте. Куди зброю везли? Мовчите? Не хочете говорити? Усе, розстріл! Перша п'ятірка пішла!»

Після цього виводять під стіни будівлі, кричать: «Увага! ПЛІ!» Суто психологічно тиснули на людей.

На жаль, вони, напевно, погано вчили військову справу. Оскільки стріляти по бетону та по цеглі дуже небезпечно. Кулі літали, як попало. Рикошетом поранило одну жінку в спину.

Та в процесі цього всього вони робили кіно, нібито інше угруповання нападає на них та звільняє нас. Але ми вже розуміли, що це все інсценування, надалі можна було сказати:

«Ну ми ж вас врятували, звільнили, давайте, просто тут приймайте присягу».

Мене гордість охопила за те, що ніхто не підняв руки. Тобто, були якісь окремі особи, які пішли щось там підписувати, приймати якусь присягу... але я вже навіть їх імен не пам'ятаю. Вони завжди такі якісь неяскраві були...

Як я зрозумів, що «звільнення» це було інсценуванням? Ті, хто нас першими захоплював, були здебільшого якісь чеченці. Я їхні пики одразу «змалював». Одяг характерний, говір специфічний... а ті, хто «звільняв», потім з ними віталися, спілкувалися, курили разом.

В результаті ми вдали, що відступаємося, стаємо на їх бік. Та під цим соусом ми змогли не лише самі виїхати до Маріуполя, а й вивезти наш бойовий штандарт і держпрапор (які тепер знаходяться на своєму місці, у Главку Донецької області).

Приїхали до Маріуполя. Працювали по три години. Три години — кадри, три години — бухгалтерія, і так далі. Адміністрація Маріуполя виділила нам гуртожиток «Дружба», куди розселили особовий склад.

Усі тоді були впевнені, що це все на тиждень-два. Зараз візьмуть Донецьк у кільце, зачистять — і все скінчиться. Але все вийшло не так...

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ВІКТОР НЕЧИТАЙЛО	8
ВІТЕР.....	14
МАРІЧКА РИБАЧОК.....	18
СЕРГІЙ МАНДРИКА.....	23
*	27
ХАН.....	31
ОЛЕГ СМОЛЯГА	34
БОНД	39
ГЕННАДІЙ ПІРГО	44
ОЛЬГА ЛЕВ (ОЛЯ ЛЄВ).....	49
* *	52
КНЯЗЬ	56
ІЛЛЯ СОГАЙКО.....	68

ІГОР НЕБАБА.....	72
АНТОН ПОТУРАЙКО	78
РОМАН КЛИМЕНКО	82
* * *	90
АНДРІЙ СТЕПАНОВ	92
ОЛЕКСАНДР ДИБОВ	98
ГЕРМАН ПРИСТУПА	103
ГЕНЕРАЛ	111
РЕБЕ (17.06.1979 — 3.01.2017)	116
СВІТАНОК	120
<i>Список скорочень</i>	124